

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Prawa gospodarcze, społeczne i kulturalne w regionie eurośródziemnomorskim”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2018/C 081/06)

Sprawozdawczyni: **Helena DE FELIPE LEHTONEN**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	30.3.2017
Podstawa prawna	Art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Stosunków Zewnętrznych
Data przyjęcia przez sekcję	28.9.2017
Data przyjęcia na sesji plenarnej	18.10.2017
Sesja plenarna nr	529
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	123/0/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Już w deklaracji barcelońskiej z 1995 r. ⁽¹⁾ podkreślano znaczącą rolę organizacji gospodarczych i społecznych oraz ogólnie społeczeństwa obywatelskiego jako czynnika niezbędnego do wspierania stopniowego tworzenia w regionie Morza Śródziemnego przestrzeni pokoju i stabilności, współdzielonego dobrobytu oraz dialogu między kulturami i cywilizacjami różnych krajów, społeczeństw i kultur śródziemnomorskich. Obecnie organizacje społeczeństwa obywatelskiego w regionie Morza Śródziemnego tworzą przestrzeń integracji, udziału i dialogu z władzami publicznymi, w tym władzami lokalnymi, po to by krzewić prawa gospodarcze, społeczne i kulturowe w regionie Morza Śródziemnego. EKES uważa za konieczne **wzmocnienie roli RSG** tam, gdzie istnieją, i **wspieranie ich zakładania** w krajach, gdzie zniknęły lub nie powstały, przez wzmacnianie synergii między różnymi zaangażowanymi podmiotami. RSG oraz organizacje gospodarcze i społeczne muszą budować partnerstwa w celu zwiększenia możliwości i skuteczności w zakresie krzewienia tych praw.

1.2. Kobiety padają ofiarą stereotypów dotyczących płci, które umacniają bariery polityczne, gospodarcze i edukacyjne, co ma poważne konsekwencje dla rozwoju społeczeństwa. EKES wzywa do zmniejszenia ogromnych różnic między przepisami prawnymi a rzeczywistością. W związku z tym uważa, że należy pilnie zapewnić środki na szkolenie i informowanie organizacji odpowiedzialnych za zapewnienie skutecznego wdrażania odpowiednich przepisów. W celu zwiększenia praw EKES zaleca, by lokalne władze, organizacje, podmioty gospodarcze i społeczne oraz społeczeństwo obywatelskie i jego sieci, działające w różnych sferach poszczególnych społeczności, zaangażowały się wspólnie na rzecz równouprawnienia płci. Ponadto działania te powinny być wspierane wkładem uczelni wyższych oraz specjalistycznych ośrodków badawczych.

1.3. Aby przeciwdziałać zagrożeniu, jakim jest brutalny ekstremizm, należy zająć się jego licznymi przyczynami, a nie tylko bezpieczeństwem. Wiodącą rolę w tym zadaniu powinny odgrywać organizacje gospodarcze i społeczne we współpracy z instytucjami i sieciami zajmującymi się dialogiem międzykulturowym i międzyreligijnym w celu uzyskania większego wpływu i uwzględnienia w ich działalności **dziedzictwa kulturowego, twórczości artystycznej i przemysłu kreatywnego**. EKES wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie Unii dla Śródziemnomorza do wspierania tych działań z zakresu dialogu międzykulturowego, także wśród partnerów społecznych. Należy przy tym wzmacniać wyspecjalizowane organizacje, które od wielu lat pracują w regionie Morza Śródziemnego, takie jak Fundacja im. Anny Lindh ⁽²⁾. EKES zachęca do większej współpracy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego obecnie zagrożonego z powodu konfliktów zbrojnych i działań posługujących się przemocą organizacji.

⁽¹⁾ <http://ufmsecretariat.org/barcelona-declaration-adopted-at-the-euro-mediterranean-conference-2728-november-1995/>

⁽²⁾ <http://www.annalindhfoundation.org/>

1.4. **Prawa gospodarcze, pracownicze i społeczne** mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju gospodarczego i społeczeństwa demokratycznego. Kluczowe znaczenie wśród nich mają swoboda prowadzenia działalności gospodarczej, wolność zrzeszania się i prawo do działań zbiorowych, układy zbiorowe, ochrona socjalna w takich dziedzinach jak zdrowie, edukacja lub wiek podeszły. Wskazano na to podczas tworzenia MOP i w deklaracji z Filadelfii, zaznaczając, że organizację gospodarczą należy podporządkować sprawiedliwości społecznej, która powinna być głównym celem polityk krajowych i międzynarodowych. W deklaracji z Filadelfii podkreślono, że „gospodarka i finanse są środkami w służbie człowiekowi”.

1.5. Media odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu wzajemnego postrzegania i wizji i są kluczowym czynnikiem poprawy dialogu międzykulturowego oraz wspierania szacunku, tolerancji i wzajemnego zrozumienia. W związku z tym EKES przyjmuje z zadowoleniem uruchomienie projektów zmierzających do poszanowania różnorodności oraz propagowania informacji wolnych od zniekształceń, stereotypów i fałszywych wyobrażeń. Zachęca do zwiększonych wysiłków w zakresie narzędzi monitorowania, szkolenia i podnoszenia świadomości w celu zwalczania rasizmu i islamofobii w mediach oraz wzywa do wspierania mechanizmów współpracy i wspólnych platform na rzecz rozwoju zawodowego, zarówno w zakresie etyki, jak i wolności wypowiedzi.

1.6. Edukacja jest podstawową ścieżką mobilności społeczno-ekonomicznej i tym samym potencjalnej poprawy jakości życia. Natomiast brak równych szans w edukacji stwarza zagrożenie dla stabilności i bezpieczeństwa w regionie. W związku z tym EKES zachęca do współpracy na rzecz poprawy jakości kształcenia podstawowego i średniego, szkolnictwa wyższego oraz kształcenia zawodowego poprzez wymianę doświadczeń w zakresie opracowywania programów nauczania oraz innowacji metodologicznych. Ponadto zdaniem EKES-u niezwykle istotne jest, by zlikwidować różnice w poziomie wiedzy między wybrzeżami Morza Śródziemnego. W związku z tym proponuje promocję sieci wiedzy i wspólnych badań, które będą sprzyjać przekazywaniu i wymianie wiedzy, a także wspieranie mobilności nauczycieli, studentów, pracowników akademickich i badaczy oraz pomoc w tłumaczeniu ich prac, zwłaszcza na język arabski i z arabskiego.

1.7. Edukacja pozaformalna jest niezbędnym uzupełnieniem ze względu na swoją wartość w zakresie kształtowania bardziej pluralistycznych społeczeństw sprzyjających włączeniu. EKES uważa, że należy wzmocnić synergie między kształceniem formalnym i pozaformalnym i promować tego rodzaju kształcenie jako narzędzie propagowania kultury pokoju i uczenia się przez całe życie. W związku z tym wzywa do przeznaczenia znacznie większego budżetu na edukację pozaformalną oraz do propagowania transferu doświadczeń i wiedzy między Europą a południowym wybrzeżem Morza Śródziemnego.

1.8. W celu wzmocnienia konkurencyjnej i sprzyjającej włączeniu społecznemu gospodarki, konieczne jest wsparcie nabywania umiejętności cyfrowych i technologicznych. W związku z tym Komitet podkreśla potrzebę promowania projektów regionalnych i lokalnych, które umożliwiają obywatelom korzystanie z nowych technologii, cyfryzacji i przedsiębiorczości, jak również wspierania inicjatyw w zakresie udziału obywateli, promowania umiejętności cyfrowych i tworzenia godnych miejsc pracy, takich jak inicjatywy miejskie w zakresie innowacji społecznych i cyfrowych (laboratoria).

2. Kontekst

2.1. W 2011 r. nadzieje młodzieży arabskiej wstrząsnęły systemami politycznymi, które niespodziewanie zostały radykalnie zakwestionowane. W Tunezji, Egipcie, Libii czy Jemenie odsunięto od władzy przywódców politycznych, ale z powodu konkretnych uwarunkowań politycznych późniejsze losy tych krajów potoczyły się bardzo różnie: od wytrwałego dążenia do przemian w Tunezji, któremu sprzyja dynamiczne społeczeństwo obywatelskie, przez otwarte konflikty w Libii i Jemenie, po zmianę systemu w Egipcie. W Syrii wybuchła wojna, która obecnie ma skalę regionalną i jest umiędzynarodowiona. W związku z tym doszło do dramatycznych przesiedleń i bezprecedensowych przepływów migracyjnych, które doprowadziły do destabilizacji całego regionu Morza Śródziemnego.

2.2. Poza zmianą systemu politycznego chodziło o stworzenie sprawiedliwszego i bardziej integracyjnego systemu, o swobody polityczne, sprawiedliwość społeczną, równe szanse, godność. Oczekiwania te pozostały niespełnione, gdyż zabrakło ich konkretnego odzwierciedlenia w sferze społecznej. Przyczyniły się do tego konkretne uwarunkowania polityczne, wewnątrz i na zewnątrz tych krajów. Wysunięte sześć lat temu uzasadnione żądania dotyczące praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych pozostają aktualne i niezaspokojone, co jest źródłem potencjalnej niestabilności w regionie.

2.3. W związku z tym EKES uważa, że absolutnym priorytetem jest osiągnięcie pokoju i demokracji w całym regionie oraz zadbanie o poszanowanie praw człowieka i praw podstawowych wszystkich zamieszkujących go obywateli.

2.4. Prawa podstawowe: niezbywalne i nienaruszalne

2.4.1. EKES zachęca wszystkie kraje południowego i wschodniego regionu Morza Śródziemnego do przystąpienia do Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych ⁽³⁾ oraz do Karty praw podstawowych Unii Europejskiej ⁽⁴⁾. Jednocześnie podkreśla znaczenie zasad i wartości związanych ze świeckością, jak również ochrony praw osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych ⁽⁵⁾.

2.4.2. EKES podkreśla kluczowe znaczenie ochrony godnego poziomu jakości życia wszystkich obywateli. Wskazuje, że istotne jest zapewnienie dostępu do wody pitnej i żywności w wystarczających ilościach i na przystępnych warunkach oraz wystarczającego dostępu do energii w celu uniknięcia wykluczenia energetycznego osób i społeczności, a także poprawa zdrowia i dążenie do godnych warunków środowiskowych.

2.4.3. Ponadto, mając na uwadze obecne szczególne okoliczności w tym regionie, należy zagwarantować na szczeblu zarówno krajowym, jak i międzynarodowym prawo do odpowiednich warunków mieszkaniowych lub, w przypadku jego braku, do godnego schronienia dla osób i rodzin. Komitet uważa także za stosowne zapewnienie prawa do godnej i sprzyjającej włączeniu społecznemu odbudowy zniszczonych obszarów, niezależnie od tego, czy zniszczenia są skutkiem klęsk żywiołowych czy konfliktów zbrojnych.

2.5. Prawo do godnej pracy: czynnik stabilizacji społecznej i postępu

2.5.1. EKES uważa, że społeczeństwa krajów sąsiadujących wymagają wspólnych wysiłków na rzecz większej integracji i spójności społecznej. Również ich gospodarki wymagają reform i wprowadzania innowacji w celu tworzenia godnych miejsc pracy będących ważnym elementem zrównoważonego rozwoju.

2.5.2. EKES podkreśla również konieczność zapewnienia praw, na których oparte będą wspomniane zasady. W związku z tym należy zadbać o prawo do godnej pracy w tych krajach, niezależnie od statusu, religii lub narodowości osób.

2.5.3. EKES uważa, że podstawowe znaczenie dla unikania ubóstwa ma podjęcie działań na rzecz promowania godnej pracy jako czynnika stabilności społecznej, zgodnie z deklaracją Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącą podstawowych zasad i praw w pracy oraz działań uzupełniających ⁽⁶⁾, jak i z Międzynarodowym paktem praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych ⁽⁷⁾, i zachęca do przestrzegania zasad określonych w tych dokumentach. W związku z tym niezbędne jest zagwarantowanie podstawowych praw pracowniczych, takich jak prawo do zrzeszania się, tworzenia związków zawodowych lub przystąpienia do wybranego związku, prawo do strajku, faktyczne uznawanie prawa do rokowań zbiorowych, do odpowiednich warunków bezpieczeństwa i higieny w pracy oraz do wynagrodzenia.

2.5.4. Podobnie konieczne jest opracowanie, zgodnie z propozycją MOP, prawa do mieszkania, aby chronić całe społeczeństwo, a zwłaszcza grupy ludności uznane za najsłabsze. Niezbędne jest też zwalczanie przypadków naruszania praw podstawowych dotyczących wykorzystywania dzieci lub pracy przymusowej, jak również wspieranie dostępu do pracy dla kobiet lub osób niepełnosprawnych.

2.6. Przedsiębiorczość: główna siła napędowa rozwoju gospodarczego

2.6.1. Unia Europejska uważa, że pięć kluczowych czynników stabilności, bezpieczeństwa i dobrobytu w regionie eurośródziemnomorskim to: rozwój gospodarczy poprzez modernizację i dywersyfikację gospodarek; wzmocnienie ekosystemu przedsiębiorczości i innowacyjności w przedsiębiorczości; tworzenie miejsc pracy poprzez podnoszenie kwalifikacji, zwłaszcza w przypadku młodych ludzi; rozwój sektora prywatnego, zwłaszcza MŚP; oraz zrównoważony rozwój energetyczny i środowiskowy ⁽⁸⁾. Należy kłaść nacisk na tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy będących podstawą dobrobytu gospodarczego oraz propagowania przedsiębiorczości kobiet i synergii w zakresie przedsiębiorczości po obu stronach Morza Śródziemnego.

Ze swojej strony EKES uważa te czynniki za nierozłącznie związane z rozwojem społecznym, jako że u podstaw stabilności, bezpieczeństwa i dobrobytu zawsze leżą integracja i spójność społeczna.

⁽³⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CCPR.aspx>

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=PL>

⁽⁵⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/Minorities.aspx>

⁽⁶⁾ <http://www.ilo.org/declaration/thedeclaration/textdeclaration/lang-en/index.htm>

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>

⁽⁸⁾ http://ceas.europa.eu/archives/docs/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_pl.pdf

2.6.2. We wspólnym komunikacie stwierdzono, że głównym czynnikiem rozwoju tych gospodarek jest umożliwienie i zapewnienie sprawiedliwego korzystania z prawa do prywatnej przedsiębiorczości. Należy zatem zapewnić ramy prawne oferujące gwarancje w zakresie prawa do własności prywatnej oraz jego nienaruszalności, zgodnie z kontekstem prawnym.

2.6.3. EKES przywiązuje dużą wagę do tego, by organy publiczne broniły swobodnej i uczciwej konkurencji gospodarczej, która zapewnia przedsiębiorcom równe prawa. Tym samym uważa za konieczne zapewnienie równego traktowania w dostępie do finansowania oraz zapewnienie dostępności usług mikrofinansowania, jak też zagwarantowanie wolnej od korupcji administracji publicznej działającej w duchu służby publicznej.

2.7. Prawo do twórczości i innowacyjności: zapewnienie zróżnicowanej gospodarki i wartości dodanej

2.7.1. Deklaracja ministerialna Unii dla Śródziemnomorza dotycząca gospodarki cyfrowej⁽⁹⁾ mówi o wspieraniu integracyjnego i przekrojowego wpływu nowych technologii na kulturę, społeczeństwo, gospodarkę, administrację i bezpieczeństwo.

2.7.2. EKES popiera również określone we wspólnym komunikacie podejście dotyczące potrzeby dywersyfikowania i rozwijania gospodarki w regionie Morza Śródziemnego w sposób zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu.

2.7.3. W dobie opracowywania nowych programów EKES przypomina o konieczności tworzenia programów UE na rzecz rozwoju innowacyjności w regionie eurośródziemnomorskim, co pozwoliłoby poczynić postępy w rozwoju gospodarczym regionu, a jednocześnie zachować indywidualne i zbiorowe prawo do kreatywności i innowacji. Oznacza to uznanie prawa do własności intelektualnej, do udostępniania i rozpowszechniania innowacji oraz do dostępu do nowych technologii.

2.7.4. EKES uznaje za prawo, nierozłącznie związane z innowacjami, e-integrację i swobodny dostęp do internetu, zarówno indywidualny, jak i zbiorowy.

2.8. Prawo do edukacji wysokiej jakości: filar rozwoju społecznego

2.8.1. Edukacja jest podstawową ścieżką mobilności społeczno-ekonomicznej oraz potencjalnej poprawy jakości życia. Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP)⁽¹⁰⁾ wskazuje, że chociaż w wielu krajach tego regionu edukacja podstawowa odpowiada już uniwersalnym standardom i osiągnięto znaczne postępy także w szkolnictwie średnim, to jakość kształcenia jest niska. Bank Światowy opracował we współpracy z innymi agencjami programy dla tego regionu i byłyby dobrze, gdyby Komisja Europejska podjęła działania w tym kierunku. Należy również zauważyć, że znaczne nierówności szans w edukacji mają szkodliwy wpływ na umowę społeczną w krajach arabskich.

2.8.2. W planie działania na rzecz Unii dla Śródziemnomorza⁽¹¹⁾ podkreślono potrzebę wzmocnienia edukacji jako kluczowego czynnika w tworzeniu trwałych miejsc pracy wymagających kwalifikacji, w szczególności wśród młodych ludzi, pozostających bez pracy i narażonych na nieuczciwe praktyki związane z zatrudnieniem. Należy też wspierać badania naukowe i innowacje jako podstawę modernizacji gospodarek oraz zrównoważony rozwój jako element przekrojowy gwarantujący sprzyjający włączeniu rozwój społeczno-gospodarczy.

2.8.3. Wzmocnienie kapitału społecznego ma podstawowe znaczenie dla stabilności i bezpieczeństwa w regionie. Konieczne jest zatem upowszechnianie kształcenia podstawowego i średniego, szkolnictwa wyższego oraz dostępu do nauki i wiedzy naukowej, zwiększanie szans na zatrudnienie, troska o zdrowie, wzmocnienie pozycji młodzieży i sprzyjanie jej mobilności oraz promowanie równości płci, forów dyskusyjnych i włączenia społecznego.

2.8.4. Chociaż istnieją pewne problemy w dostępie do powszechnej edukacji i mimo potrzeby poprawy jakości kształcenia podstawowego i średniego, głównym wyzwaniem jest zapobieganie niedopasowaniu kształcenia do potrzeb rynku pracy. W tym względzie kluczowe znaczenie ma promowanie struktur łączących rynek pracy i systemy edukacji, tak aby zapewnić pełne włączenie społeczne młodzieży. W związku z tym EKES uważa, że kluczowe jest wspieranie wymiany doświadczeń w zakresie opracowywania programów nauczania oraz innowacji metodologicznych ułatwiających przekazywanie doświadczeń i praktyk w celu wypracowania odpowiednich kompetencji i umiejętności potrzebnych w środowisku pracy, jak również promowanie i dowartościowanie kształcenia i szkolenia zawodowego wobec wyzwania, jakim jest utworzenie w następnym dziesięcioleciu w krajach arabskich 60 mln miejsc pracy.

⁽⁹⁾ <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2014/09/UfMMinistersDeclarationEN.pdf>

⁽¹⁰⁾ http://www.arabstates.undp.org/content/rbas/en/home/library/huma_development/arab-human-development-report-2016-youth-and-the-prospects-for/

⁽¹¹⁾ <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2017/01/UfM-Roadmap-23-JAN-2017.pdf>

2.8.5. Partnerzy społeczni i inne specjalistyczne organizacje podkreślili centralną rolę edukacji pozaformalnej jako kluczowego narzędzia i długoterminowego rozwiązania służącego zwalczaniu radykalizacji i ekstremizmu oraz integracji grup zagrożonych wykluczeniem, zwłaszcza ludzi młodych i kobiet.

2.8.6. EKES z zadowoleniem przyjmuje uznanie znaczenia edukacji pozaformalnej jako uzupełnienia edukacji formalnej oraz uważa, że należy wzmocnić synergie między nimi. W związku z tym uważa, że konieczne jest zwiększenie zaangażowania politycznego na rzecz edukacji pozaformalnej oraz przeznaczenie na nią większych środków budżetowych, ponieważ ułatwia ona proces dojrzewania i włączenia społecznego młodzieży, ucząc aktywnego zaangażowania i wartości demokratycznych, a ponadto jest dobrym narzędziem promowania kultury pokoju.

2.9. Mobilność w środowisku akademickim i w dziedzinie edukacji: w kierunku niwelowania luk w poziomie wiedzy

2.9.1. Mobilność młodzieży jest istotną częścią działań podejmowanych w odpowiedzi na wyzwania, przed którymi stoi region Morza Śródziemnego. W istocie, migracja w krajach arabskich jest przejawem wykluczenia społecznego młodych osób posiadających wysokie kwalifikacje. Istnieje zatem potrzeba wspierania migracji korzystnej zarówno dla krajów pochodzenia, jak i przeznaczenia. Obejmuje to poprawę uznawania umiejętności i kwalifikacji, a także ułatwianie mobilności akademickiej i ulepszenie ram prawnych dotyczących warunków wjazdu i pobytu w UE obywateli krajów sąsiadujących w celu prowadzenia badań, odbywania studiów, udziału w wymianie młodzieży szkolnej, szkolenia i wolontariatu.

2.9.2. Ponadto jedną z najbardziej dotkliwych luk istniejących między wybrzeżami Morza Śródziemnego jest różnica poziomu wiedzy, dlatego też EKES uważa, że należy podjąć działania wspierające tworzenie i obieg wiedzy naukowej i akademickiej. Proponuje w związku z tym utworzenie i promowanie eurośródziemnomorskiej sieci wiedzy i wspólnych badań. Komitet uważa, że zasadnicze znaczenie ma propagowanie tłumaczenia prac akademickich i naukowych, w szczególności z języka arabskiego i na arabski.

2.9.3. EKES pragnie również położyć nacisk na wspieranie mobilności studentów, nauczycieli, badaczy, pracowników akademickich i naukowych poprzez staże, wymiany i praktyki. Ma to fundamentalne znaczenie dla propagowania jakości naukowej, zwiększania szans na zatrudnienie młodych ludzi przez wzmocnienie skutecznego wdrażania programu Erasmus+ i osiąganie jego celów w krajach regionu eurośródziemnomorskiego, a także dla przepływu wiedzy i promowania dialogu międzykulturowego.

2.10. Media i dialog międzykulturowy: klucze do tolerancji

2.10.1. Pluralizm, niezależność i profesjonalizm mediów lokalnych są gwarancją postępu społecznego i czynią z nich katalizatory zmiany w krajach sąsiadujących.

2.10.2. EKES podkreśla konieczność propagowania dialogu i współpracy między mediami w regionie eurośródziemnomorskim w celu poprawy i wzmocnienia standardów zawodowych i ram prawnych. Kluczowe znaczenie ma także dążenie do zapewnienia i ochrony wolności prasy i swobody wypowiedzi.

2.10.3. Należy uznać rolę mediów we wzmacnianiu dialogu międzykulturowego i promowaniu szacunku, tolerancji i wzajemnego zrozumienia. W kontekście upowszechniania się dyskursu antyzachodniego na Południu oraz dyskursu populistycznego i ksenofobicznego w Europie, bardziej niż kiedykolwiek konieczne są wysiłki na rzecz zwalczania tego rodzaju przekazu i wizji przeciwstawiających sobie narody, kultury i religie na zasadzie manicheizmu i wykluczenia.

2.10.4. W związku z tym EKES przyjmuje z zadowoleniem uruchamianie projektów zapewniających poszanowanie istniejącej w Europie różnorodności oraz propagowanie tolerancji i informacji wolnej od stronniczości, stereotypów i zniekształconych wyobrażeń. Przykładem takich działań jest obserwatorium islamofobii w mediach w Hiszpanii ⁽¹²⁾, które propaguje informowanie wolne od rasizmu. Ze swojej strony zachęca do inicjowania w tym celu przekrojowych projektów.

2.10.5. Oprócz kwestii bezpieczeństwa źródłem niestabilności i jedną z przyczyn radykalizacji postaw może być brak perspektyw, szczególnie dla ludzi młodych. Istnieje potrzeba zapobiegania ekstremizmowi i rasizmowi oraz ich zwalczania poprzez promowanie dialogu międzykulturowego. W związku z tym, instytucje i sieci zajmujące się dialogiem międzykulturowym i międzywyznaniowym powinny zwiększyć synergie i komplementarność w celu osiągnięcia lepszych wyników.

⁽¹²⁾ <http://www.observatorioislamofobia.org/>

2.10.6. W zapobieganie radykalizacji postaw i brutalnemu ekstremizmowi powinny angażować się RSG regionu Morza Śródziemnego, podmioty gospodarcze i społeczne oraz całe społeczeństwo obywatelskie. W tym celu niezbędne są dysponujące środkami budżetowymi mechanizmy na rzecz wymiany i współpracy, a także podjęcie kwestii dotyczących wymiaru sprawiedliwości, nierówności płci, nawoływania do nienawiści, bezrobocia osób młodych i analfabetyzmu, jako część szerszych wysiłków na rzecz zwalczania radykalizacji obejmującego również propagowanie dialogu międzykulturowego. W tym kontekście należy wspomnieć o działaniach sieci upowszechniania wiedzy o radykalizacji postaw (*Radicalization Awareness Network – RAN*)⁽¹³⁾ – i jej centrum doskonałości.

2.10.7. Ponieważ intelektualiści, artyści i podmioty działające w obszarze kultury w tym regionie są uprzywilejowanymi nosicielami przemian społecznych, zdaniem Komitetu należy zachęcać do wymiany między nimi poprzez wspieranie wspólnych projektów mających na celu propagowanie dialogu i wzajemnego zrozumienia. EKES zachęca także do ściślejszej koordynacji i współpracy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz do zapoznawania się z różnymi dziedzinami kultury i sztuki oraz z różną wrażliwością kulturalną i artystyczną, które współistnieją w regionie eurośroziemnomorskim, a także do podniesienia ich rangi, gdyż są cennym elementem spójności i wzajemnego zrozumienia.

2.11. Społeczeństwo obywatelskie i synergie między podmiotami społecznymi: przestrzeń integracji i debaty

2.11.1. Kryzys gospodarczy i ksenofobia na północnym wybrzeżu Morza Śródziemnego, ale również dążenie do wolności słowa i walka o przestrzeganie praw człowieka w krajach na wybrzeżu południowym, wpływają w decydujący sposób na realizację praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych społeczeństw krajów eurośroziemnomorskich.

2.11.2. W związku z tym przyjęte w listopadzie 2015 r. sprawozdanie Parlamentu Europejskiego dotyczące praw człowieka⁽¹⁴⁾ mówi o konieczności większego wsparcia dla społeczeństwa obywatelskiego. Jednak widoczność organizacji społeczeństwa obywatelskiego w krajach Południa jest nadal niewystarczająca, biorąc pod uwagę ich wysiłki i, w niektórych przypadkach, ponoszone ryzyko, a także rolę, jaką odgrywają w pobudzaniu zmian społecznych. Śroziemnomorskie RSG mogą odgrywać rolę platform rozpowszechniania informacji, spotkań i dyskusji w tym zakresie.

2.11.3. EKES zwraca uwagę na fakt, że stowarzyszenia tworzą przestrzeń integracji sprzyjającą włączeniu społecznemu. Uważa ponadto za konieczne, by Komisja Europejska zwiększyła swoje wsparcie dla projektów, które są prowadzone przez zorganizowane społeczeństwo obywatelskie za pośrednictwem organizacji gospodarczych i społecznych, ich stowarzyszeń i tworzonych przez nie sieci, a także dążyła do zacieśnienia współpracy i synergii między różnymi zaangażowanymi podmiotami.

2.11.4. EKES uważa, że ministrowie regionu Morza Śródziemnego powinni współpracować w ramach konkretnych projektów z Eurośroziemnomorskim Szczytem Rad Społeczno-Gospodarczych i Podobnych Instytucji, bez umniejszania wsparcia dla stowarzyszeń obywatelskich i kulturalnych.

2.12. Kobiety w centrum praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych

2.12.1. W czasie trzech konferencji ministerialnych regionu Morza Śródziemnego na temat wzmocnienia roli kobiet w społeczeństwie, które odbyły się w Stambule (2006 r.)⁽¹⁵⁾, Marrakeszu (2009 r.)⁽¹⁶⁾ i Paryżu (2013 r.)⁽¹⁷⁾, rządy zobowiązały się do wdrożenia następujących ustaleń: równe prawa dla kobiet i mężczyzn w życiu politycznym, gospodarczym, obywatelskim i społecznym; zwalczanie wszelkich form przemocy i dyskryminacji wobec kobiet i dziewcząt, a także działania na rzecz zmiany postaw i zachowań w celu osiągnięcia równości płci z myślą o wzmocnieniu pozycji kobiet nie tylko w zakresie praw, ale również w praktyce.

2.12.2. UNDP uważa, że pomimo zmian prawnych w krajach na południowym wybrzeżu Morza Śródziemnego, daleko jest jeszcze do osiągnięcia równości kobiet w zakresie praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych.

2.12.3. EKES zwraca uwagę na duże rozbieżności między oficjalnymi deklaracjami, propozycjami instytucji i istniejącym ustawodawstwem a rzeczywistością, jakiej doświadczają na co dzień kobiety w swych społecznościach. Podkreśla potrzebę harmonizacji przepisów krajowych z konstytucjami i wypełnienia luk prawnych, które wciąż umożliwiają dyskryminacyjne traktowanie kobiet.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network

⁽¹⁴⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2015-0344+0+DOC+XML+V0//PL>

⁽¹⁵⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4224/ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>

⁽¹⁶⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4756/second-ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>

⁽¹⁷⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4226/third-ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>

2.12.4. W tym kontekście EKES podkreśla potrzebę zapewnienia środków na szkolenie i podnoszenie świadomości grup odpowiedzialnych za zapewnienie skutecznego stosowania prawa – pracowników wymiaru sprawiedliwości, sił bezpieczeństwa, przedsiębiorców, wychowawców, mediów, instytucji takich jak RSG itp.

2.12.5. Aby wzmocnić prawa i osiągnąć lepsze wyniki, EKES zaleca współpracę władz lokalnych z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego działającymi w dziedzinie równości płci, gdyż dysponują one lepszymi informacjami na temat problemów i oczekiwań ludności. Te wspólne działania poszczególnych podmiotów mogą być wspierane przez środowisko naukowe (uniwersytety i specjalistyczne ośrodki badawcze). Przykładem jest tu Eurośródziemnomorska Fundacja Kobiet (WEF)⁽¹⁸⁾, która wspólnie z Federacją Lig Praw Kobiet, władzami regionalnymi Marrakeszu, Uniwersytetem Cadi Ayyad, regionalną komisją praw człowieka i innymi podmiotami lokalnymi przeprowadziła kampanię informacyjną skierowaną przeciwko małżeństwom dzieci.

2.12.6. W związku z tym EKES wzywa ministrów państw członkowskich Unii dla Śródziemnomorza, by rozważyli te kwestie na kolejnej konferencji ministerialnej, a także by zapewnili środki finansowe dla tego rodzaju działań i kampanii.

2.12.7. EKES uważa, że nieuwzględnienie powyższych kwestii miałyby poważne konsekwencje. Wczesne zawieranie małżeństw, wczesne przerywanie procesu kształcenia i w związku z tym nieobecność kobiet na rynku pracy i w życiu politycznym, to niektóre z czynników negatywnie wpływających na uzyskanie praw, zwłaszcza przez kobiety i dziewczęta.

Bruksela, dnia 18 października 2017 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹⁸⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/>.